

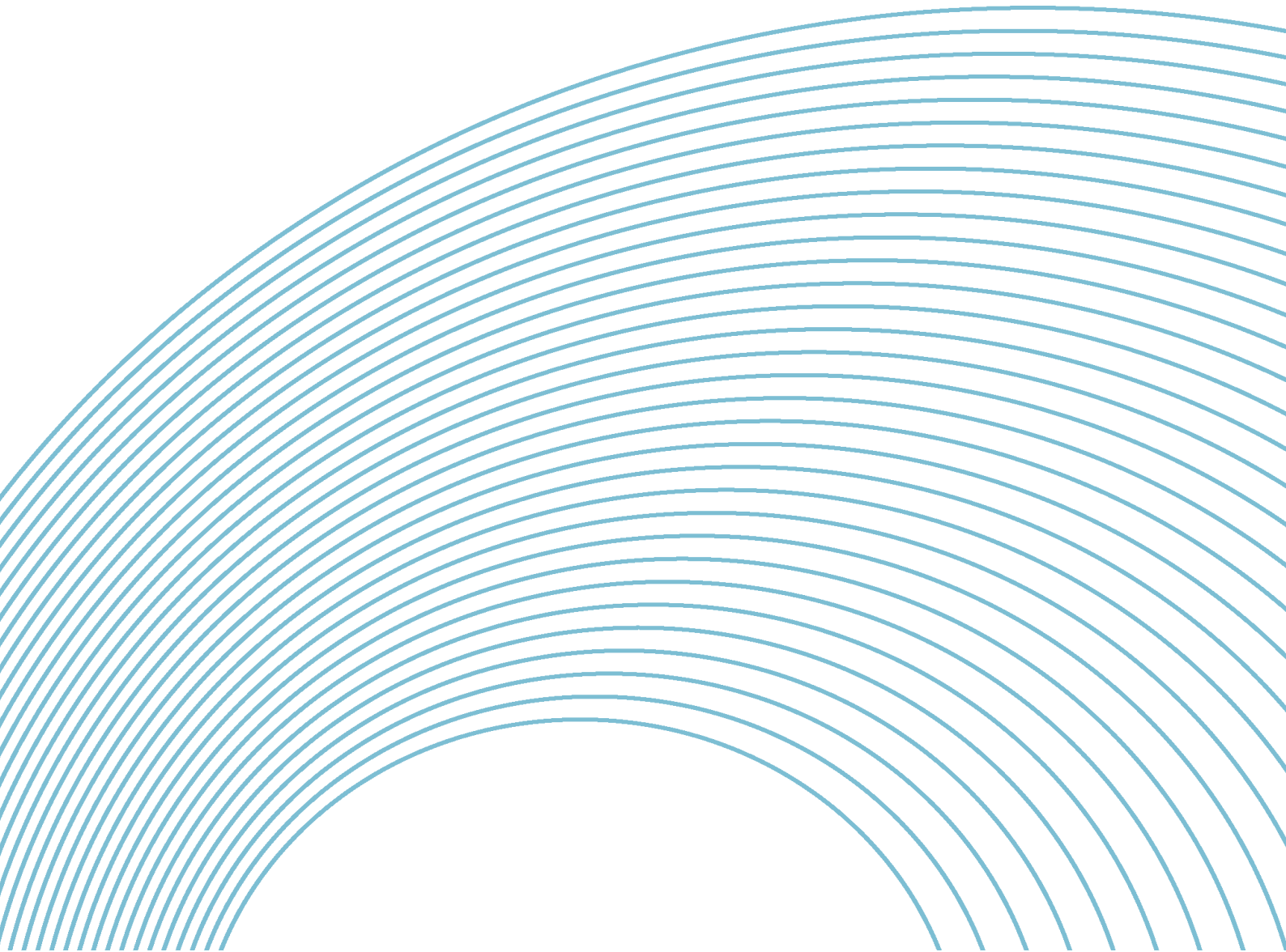
TLV

TANDVÅRDS- OCH
LÄKEMEDELSFÖRMÅNSVERKET

Återrapportering av glesbygdsbidraget för verksamhetsåret 2023

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, TLV, är en statlig myndighet som beslutar om vilka läkemedel och förbrukningsartiklar som ska ingå i läkemedelsförmåner, som i vardagligt tal kallas högkostnadsskyddet. TLV beslutar vilken tandvård som ska omfattas av högkostnadsskyddet i det statliga tandvårdsstödet och bedriver tillsyn över apoteksmarknaden.

TLV:s vision är mesta möjliga hälsa för skattepengarna.

Citera gärna Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets rapporter, men glöm inte att uppge källa: Rapportens namn, år, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket.

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, 2025
registrator@tlv.se

Diarienummer: 4492/2024

Postadress: Box 22520, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Fleminggatan 14, Stockholm
Telefon: 08 568 420 50
www.tlv.se

Förord

Tillgänglighet till apotek är viktigt för att säkerställa tillgång till läkemedel och apoteksservice. I syfte att förbättra förutsättningarna för apotek med begränsat kundunderlag inrättade regeringen 2013 ett särskilt bidrag för apotek i glesbygd. I november 2020 beslutade regeringen att ändra kriterierna för glesbygdsbidrag i syfte att göra det möjligt för fler apotek att få ta del av bidraget. Målet med bidraget är att upprätthålla en god läkemedelsförsörjning i hela landet.

TLV ansvarar för att utfärda föreskrifter om hur bidragets storlek ska beräknas, handlägga och besluta om bidrag till apotek. I uppdraget ingår även att ge en samlad ekonomisk redovisning av bidraget av föregående års bidragsbeslut, redovisa bidragets användning och effekter, samt ge en prognos för det kommande bidragsåret. I denna rapport redovisas 2024 års beslut om bidrag för verksamhetsåret 2023.

Den generella kostnadsutvecklingen i samhället och det försämrade säkerhetspolitiska läget har aktualiserat frågan om tillgänglighet till apoteksservice. Mot bakgrund av att apotek i områden med begränsat kundunderlag har en sämre ekonomisk utveckling än apoteksmarknaden i sin helhet ser TLV ett behov att få ett uppdrag att se över stödordningen för att säkerställa bidragets relevans och ändamålsenlighet.

TLV:s arbetsgrupp för rapporten har bestått av Samuel Pedersen, Peter Skiöld och Eva Stavenberg.

Stockholm, januari 2025

Agneta Karlsson
Generaldirektör, TLV

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	5
1 Utformningen av glesbygdsbidraget behöver ses över.....	6
1.1 Glesbygdsapoteken uppvisar ett negativt rörelseresultat efter bidrag	6
1.1.1 Hälften av apoteken har negativt resultat även efter bidrag	7
1.2 Apotek kan få lägre eller inget bidrag trots ökade kostnader	8
1.3 Den ekonomiska situationen är utmanande även för andra grupper av apotek	9
1.4 Det finns behov av en helhetssyn	9
1.5 Apotek i glesbygd kan vara viktiga ur ett beredskapsperspektiv	9
2 Högsta notering av antal sökande apotek och av utbetalat bidrag	11
3 Apotekens öppethållande minskar – lönsamhet och bemanning är de stora utmaningarna	15
4 Bidraget är ändamålsenligt och effektivt – men inte framtidssäkert. 17	17
4.1 Flertalet glesbygdsapotek finns kvar, men risken för nedläggningar ökar . 17	17
4.1.1 Ett fåtal glesbygdsapotek har stängt sedan bidraget infördes	17
4.2 Behovet av ekonomiskt stöd förväntas öka	18

Sammanfattning

Det bidrag som riktar sig till apotek i glesbygd fyller en viktig funktion för att bidra till tillgängligheten till apotek och apoteksservice i hela landet. Bidraget infördes 2013 och är ett så kallat bidrag till öppenvårdsapoteksservice av allmänt ekonomiskt intresse.

TLV bedömer att det är angeläget att se över utformningen av bidraget i närtid för att det ska vara ändamålsenligt och effektivt. Glesbygdsapoteken har haft en sämre resultatutveckling än övriga marknaden och redovisar ett samlat rörelseresultat som är negativt för 2023, trots att bidraget är det högsta hitintills. Vartannat apotek har en negativ rörelsemarginal även efter bidrag, vilket indikerar att det är ett utbrett problem och att bidraget inte ger långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar för att driva apoteksverksamhet i glesbygd, varken i normalläge eller vid en kris.

För verksamhetsåret 2023 uppgick bidraget till totalt 16,3 miljoner kronor och betalades ut till 55 öppenvårdsapotek i 13 län. Mest bidrag fick apotek i Västerbottens län, följt av Jämtland och Västernorrlands län. Glesbygdsapoteken fick i genomsnitt 295 000 kronor i bidrag, vilket motsvarar cirka 25 000 kronor i månaden.

Apoteket i Horndal fick glesbygdsbidrag för 2023 men stängde under andra halvan av 2024 på grund av personalbrist. I övrigt har ett fåtal av de apotek som uppfyller kriterierna för att få glesbygdsbidrag stängt sedan bidraget infördes. TLV bedömer att glesbygdsbidraget har en liten effekt på apotekens möjligheter att rekrytera farmaceuter. Av den anledningen behövs andra åtgärder för att apotek ska kunna hålla öppet.

Det har blivit vanligare att apotek är stängda en eller ett par månader under året samt att de genomsnittliga öppettiderna minskar. Att tillfälligt stänga ett apotek kan vara ett sätt hålla nere kostnaderna under exempelvis semestertider, eller för att helt enkelt hantera personalbrist.

Öppethållandet räknat i timmar per vecka har i genomsnitt minskat under perioden 2021 och 2023, men är fortfarande över regelverkets krav på minst 20 timmar i genomsnitt per vecka. Motsvarande utveckling gäller för 2024.

TLV bedömer att i grunden är bidraget ett effektivt verktyg för att uppnå syftet, att skapa förutsättningar för god läkemedelsförsörjning och tillgång till farmaceutisk kompetens i hela landet. TLV kan samtidigt konstatera att de apotek som kan komma i fråga för bidraget har haft en ogynnsam ekonomisk utveckling. För att fullt ut uppnå målsättningen med bidraget behöver både kriterierna och ersättningsnivån ses över.

1 Utformningen av glesbygdsbidraget behöver ses över

TLV ser ett behov av att se över glesbygdsbidraget för att det fortsatt ska vara ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt stöd till aktörer som driver apoteksverksamhet där kundunderlaget är begränsat. Det är viktigt att myndigheten har en helhetssyn gällande styrningen av apoteksmarkanden och ta hänsyn till att olika delar av landet har olika förutsättningar.

Den föreliggande rapporten är en uppföljning av föregående års beslut om bidrag till apotek i glesbygd samt bidragets användning och effekter. Rapporten innehåller även en prognos av bidragets storlek kommande år.

Enligt 17 § förordningen (2013:80) om bidrag till öppenvårdsapoteksservice av allmänt ekonomiskt intresse ska TLV, senast den 1 februari varje år, lämna en samlad ekonomisk redovisning av det föregående årets bidragsbeslut till regeringen.¹

Av redovisningen ska det framgå:

1. vilka tillståndshavare som har fått bidrag och vilka öppenvårdsapotek bidragen avser samt hur många ansökningar om bidrag som avslagits,
2. vilka förändringar i öppethållande som skett för de öppenvårdsapotek som fått bidrag under det tidigare året, och
3. en prognos för det kommande bidragsårets bidragsgivning.

1.1 Glesbygdsapoteken uppvisar ett negativt rörelseresultat efter bidrag

Den ekonomiska utvecklingen har med ett högre kostnadsläge försämrat förutsättningarna för att driva apoteksverksamhet på senare år. Apotek i glesbygd har haft en sämre ekonomisk utveckling än övriga apotek även efter glesbygdsbidraget räknats med.

De apotek som fått glesbygdsbidrag har redovisat positiva rörelseresultat² efter bidrag varje fram till och med verksamhetsåret 2022. Verksamhetsåret 2023 var det samlade rörelseresultatet negativt efter bidrag: -1,2 miljoner kronor motsvarande en rörelsemarginal på -0,2 procent. Det samlade rörelseresultatet före bidrag uppgick till -17,5 miljoner kronor motsvarande en rörelsemarginal på -2,9 procent.

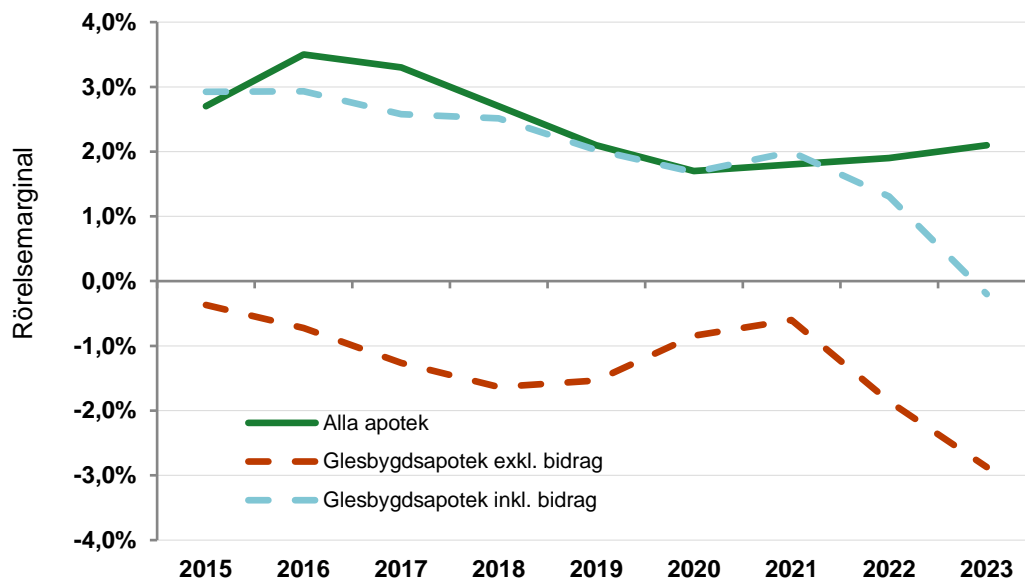
---

¹ Ändrad genom förordning (SFS 2020:853) den 23 oktober 2020, <https://svenskförfattningssamling.se/sites/default/files/sfs/2020-10/SFS2020-853.pdf>

² Rörelseresultat före räntetäkter och räntekostnader, skatter, av- och nedskrivningar. Rörelsemarginalen är rörelseresultatet i förhållande till total försäljning.

Analysen omfattar samtliga apotek som fått bidrag under åren. Det innebär att vilka apotek som ingår i underlaget kan variera år från år.

Figur 1. Rörelsemarginal för samtliga apotek och de apotek som fått glesbygdsbidrag 2015–2023

Källa: TLV

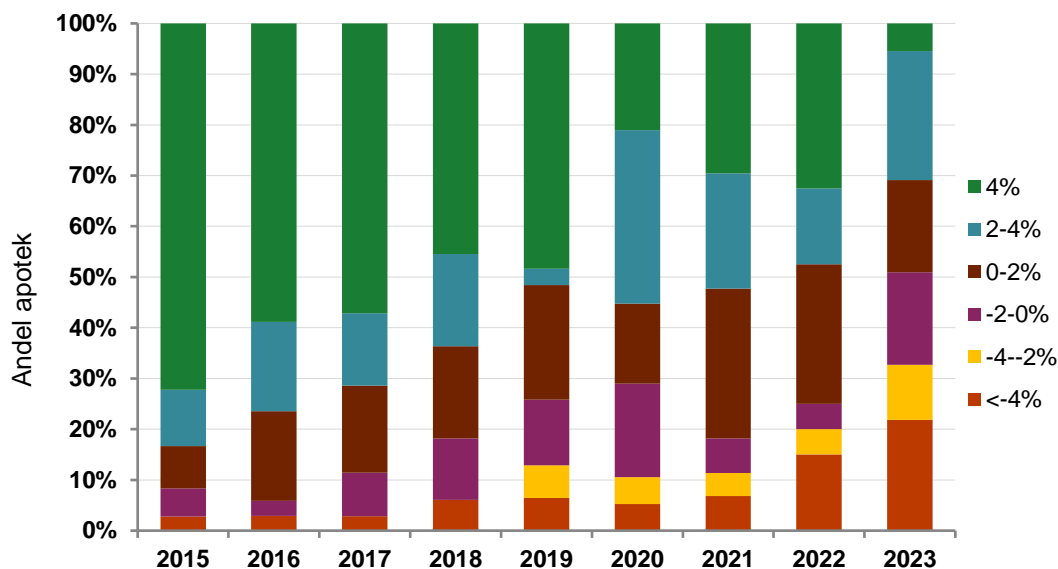
Not: Det samlade rörelseresultatet för glesbygdsapotek avser rörelseresultat före av- och nedskrivningar. Rörelsemarginalen anger hur stor andel i procent av rörelseintäkterna som finns kvar efter att rörelsekostnader har betalats. En negativ rörelsemarginal innebär att rörelsens kostnader är högre än rörelsens

1.1.1 Hälften av apoteken har negativt resultat även efter bidrag

De senaste årens ökning av utbetalade bidrag har inte lett till motsvarande förbättring av glesbygdsapotekens rörelseresultat. Utvecklingen har tvärtom gått åt motsatt håll. Andelen apotek som når en rörelsemarginal på motsvarande fyra procent inklusive bidrag³ har minskat från drygt 70 till 5 procent mellan 2015 och 2023 (grön stapel). På den andra delen av skalan har andelen apotek med negativ rörelsemarginal ökat från knappt tio till strax över 50 procent under samma period (röd, gul och lila staplar). Det innebär att vartannat apotek redovisar ett negativt rörelseresultat efter bidrag.

³ Det vill säga taket för rörelsemarginalen inklusive bidrag för ett enskilt apotek.

Figur 2. Andel apotek grupperat efter rörelsemarginal inklusive bidrag 2015–2023

Källa: TLV

TLV har också sett ett samband mellan försäljning och ekonomiskt resultat för de apotek som fick bidrag för 2023. Apotek med lägre försäljning av receptförskrivna läkemedel har sämre ekonomiska resultat än de med högre försäljning. Till exempel har sju av tio apotek, som säljer receptbelagda läkemedel för mindre än åtta miljoner kronor, ett negativt resultat även efter bidrag. För apotek som säljer för mer än åtta miljoner kronor är det knappt fyra av tio som har ett negativt resultat.

TLV bedömer att det finns en risk för att apotek med låg försäljning riskerar att stängas. Risken bedöms vara högre om apoteken inte kan bära de kostnader som är direkt knutna till verksamheten. Risken bedöms vara lägre om de bär de direkta kostnaderna men inte bidrar till finansieringen av koncerngemensamma kostnader.

1.2 Apotek kan få lägre eller inget bidrag trots ökade kostnader

TLV ser att flera apotek som uppfyller dagens kriterier riskerar att få lägre eller bli helt utan bidrag. Orsaken är att ökade priser i kombination med ökade volymer gör att apoteken får en högre försäljning av receptförskrivna läkemedel utan att apotekens lönsamhet förbättrats.

Problematiken är densamma som för fem år sedan då regeringen beslutade att höja det så kallade omsättningskriteriet från 10 till 15 miljoner kronor. Sedan dess har prisutvecklingen av läkemedel fortsatt samtidigt som det skett en allmän förskjutning mot användningen av dyrare läkemedel, vilket ger apoteken en i genomsnitt lägre ersättning per såld krona genom handelsmarginalen. Två apotek som fick bidrag antingen för verksamhetsåren 2021 eller 2022 kvalificerade inte för bidrag 2023 eftersom deras försäljning av receptförskrivna läkemedel överstiger begränsningen 15 miljoner kronor. Om omsättningskriteriet är kvar på samma nivå

ser TLV det som sannolikt att fler glesbygdsapotek inte kommer vara berättigade till bidrag på grund av för hög försäljning av receptförskrivna läkemedel. Totalt 23 apotek som ansökte om och uppfyllde kraven för bidrag hade en försäljning av receptförskrivna läkemedel mellan 10 och 15 miljoner kronor 2023.

I samband med en översyn av omsättningskriteriet ser TLV även ett behov av att se över konstruktionen av ersättningsmodellen. I det nuvarande modellen är det maximala bidraget ett apotek kan få är 715 000 kronor minus 4,5 procent av apotekets försäljningsintäkter av receptförskrivna läkemedel.

1.3 Den ekonomiska situationen är utmanande även för andra grupper av apotek

Apoteksaktörerna har lämnat underlag som visar att flera apotek i avståndet 15 till 20 kilometer till närmaste apotek har utmaningar med lönsamheten. TLV vill därför utreda vilken betydelse apotek i det avståndintervall har för tillgängligheten och om det skäl att justera avståndskriteriet. TLV utesluter inte att det även finnas andra apotek som är viktiga för tillgängligheten och har liknande utmaningar.

1.4 Det finns behov av en helhetssyn

Tillgänglighet till apotek och apoteksservice på nationell nivå analyseras närmare i en rapport som TLV publicerade i december 2024.⁴ Av rapporten framgår att tillgängligheten till apotek och farmaceutisk service är god på nationell nivå, men att den varierar mellan olika geografiska områden. I vissa län är tillgängligheten lägre ur flera olika aspekter, jämfört med andra delar av Sverige.

En slutsats i rapporten är att TLV behöver verka för en helhetssyn framåt och se över både redan existerande reglering och styrmedel som möjligheten att införa nya riktade bidrag. Riktade bidrag är en kostnadseffektiv metod för att skapa incitament för apoteksaktörer att erbjuda apotek och farmaceutisk service i områden där de affärsmässiga förutsättningarna att driva verksamhet är begränsade.

1.5 Apotek i glesbygd kan vara viktiga ur ett beredskapsperspektiv

Såväl TLV som andra myndigheter har på senare år fått flera regeringsuppdrag på beredskapsområdet; i TLV:s fall att utforma ett system med beredskapsapotek⁵ och utreda frågor om omsättningslagring av vissa läkemedel⁶. Erfarenheterna visar på

---

⁴ TLV (2024), Del II: Fördjupning till rapporten Uppföljning av apoteksmarknadens utveckling 2024 – Tillgänglighet till apotek och farmaceutisk service., dnr. 2965/2024
www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/uppdrag-att-utforma-ett-system-med-beredskapsapotek-s2022_.pdf

⁶ Regeringen (2023), Uppdrag att utreda frågor om omsättningslagring av vissa läkemedel i syfte att säkerställa en god försörjningsberedskap, dnr. S2023/02002, www.regeringen.se/contentassets/2bb55bd8e1cb47b2952cddf1e3b74b/uppdrag-till-tlv-att-utreda-fragor-om-omsattningsslaging.pdf

vikten av att ha ett tydligare beredskapsperspektiv i det fortsatta arbetet med glesbygdsbidraget.

TLV överlämnade i december 2023 en rapport med förslag till regeringen för att stärka beredskapen som omfattar hela apoteksmarknaden.⁷ Ett av förslagen i rapporten är att utveckla en aktörsgemensam samverkan i syfte att stärka grundberedskapen på apoteksmarknaden. En robust apoteksmarknad och en god tillgänglighet till apotek i hela landet är en förutsättning för att allmänheten ska få tillgång till apoteksservice inom ett rimligt avstånd vid samhällsstörningar, vilket förutsätter att apoteken har ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamhet i ett normalläge.

Ett annat förslag i rapporten är att cirka 300 apotek ska utses till beredskapsapotek. Det är även möjligt att en del av de så kallade glesbygdsapoteken kan bli utsedda till beredskapsapotek och fylla en särskild funktion i allvarliga situationer då det råder brist på resurser. Behovet av glesbygdsapotek ur ett beredskapsperspektiv är en fråga som TLV bedömer behöver utredas vidare.

TLV föreslår att regeringen ger myndigheten i uppdrag att se över stödordningen i syfte att säkerställa dess relevans och ändamålsenlighet i ett normalläge och även utifrån ett beredskapsperspektiv. I uppdraget bör ingå att utreda och lämna förslag på förändringar i såväl föreskrift som förordning samt redogöra för de kostnadsmissiga konsekvenserna och eventuellt behov av ytterligare finansiering.

---

⁷ TLV (2023), Stärkt förmåga på apoteksmarknaden. Förslag till åtgärder för att tillgodose allmänhetens behov av läkemedel under en fredstida krissituation, höjd beredskap och ytterst krig, slutrapport, www.tlv.se/download/18.36ee6fe218c8adcaa227f01b/1704182347630/Starkt_formaga_p%C3%A5_apoteksmarknaden-slutrapport_2023.pdf

2 Högsta notering av antal sökande apotek och av utbetalat bidrag

Fyra tillståndshavare fick totalt 16,3 miljoner kronor i bidrag för verksamhetsåret 2023.⁸ Bidrag betalades ut till 55 apotek i 13 län. Av de apotek som fick bidrag redovisade vartannat apotek en negativ rörelsemarginal även efter bidrag. Nästan lika många apotek hade en rörelsemarginal mellan 0 och 4 procent efter bidrag.

Tolv apotek får ett reducerat bidrag till följd av att apoteket inte haft öppet hela verksamhetsåret: sju apotek hade öppet 11 månader, tre apotek i 10 månader och två apotek i nio månader. Tre apotek fick bidraget reducerat till godkänd nivå, det vill säga motsvarande en rörelsemarginal före av- och nedskrivningar på fyra procent.

Två apotek fick avslag på grund av att de hade en försäljning av receptförskrivna läkemedel som överstiger begränsningen 15 miljoner kronor.

Tabell 1. Sammanfattande tabell över beslut om bidrag för verksamhetsåret 2023

Beslut om bidrag	Antal apotek
Bifall	55
Rörelsemarginal under 0 procent efter bidrag	28
Rörelsemarginal mellan 0 och 4 procent efter bidrag	25
Rörelsemarginal lika med 4 procent efter bidrag	2
Avslag	2
Totalt	57

Källa: TLV

Apotek Hjärtat fick mest bidrag, följt av Apoteket, Kronans Apotek och Apoteksgruppen. Apoteket hade flest apotek som var berättigade till bidrag, följt av Apotek Hjärtat, Kronans Apotek och Apoteksgruppen.

En jämförelse över tid visar att andelen som får en rörelsemarginal under 4 procent ökar och därmed också att de som når upp till 4 procent får en allt lägre andel. TLV bedömer att det är främst kostnadsutvecklingen i samhället som slår igenom i resultatet för 2023. Samtidigt har en aktör sett över sin metod för fördelning av kostnader för centrala supportfunktioner vilket påverkat kostnadsmassan.

⁸ Varje enskilt öppenvårdsapotek ska enligt lag ha ett tillstånd utfärdat av Läkemedelsverket. En och samma tillståndshavare kan inneha tillstånd för flera apotek.

Tabell 2. Sammanfattande tabell över beslut om bidrag för verksamhetsåren 2017 – 2023 exkl. Avslag

Beslut om bidrag – antal apotek	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bifall	35	33	31	38	44	40	55
Rörelsemarginal under 4 procent efter bidrag	15	18	16	27	31	27	52
Rörelsemarginal lika med 4 procent efter bidrag	20	15	15	11	13	13	3
Avslag/Återtagna	2	0	3	1	1	2	2
Totalt	37	33	34	39	45	42	57
Andel under 4 procent efter bidrag av totalt antal bifall	43 %	54 %	52 %	71 %	70 %	68 %	96 %
Andel som är lika med 4 procent efter bidrag	57 %	46 %	48 %	29 %	30 %	32 %	4 %

Källa: TLV

Glesbygdsapoteken fick i genomsnitt 295 000 kronor i bidrag för verksamhetsåret 2023. Bidraget har reducerats för apoteken i Ankarsrum, Backe, Horndal, Hoting, Jörn, Liden, Lit, Långshyttan, Mörlunda, Ryd, Rydaholm och Vittangi för de månader då apoteken inte hade tillräckligt öppethållande eller var helt stängda.

I tabell 3 redovisas samtliga apotek per apoteksaktör som fått bidrag under verksamhetsåret 2023.

Tabell 3. Bidrag per apoteksaktör och apotek verksamhetsåret 2023

Apotek Hjärtat	Län	6 431 385	Apoteket	Län	5 213 655
Ankarsrum	Kalmar	424 018	Backe	Jämtland	359 680
Bjurholm	Västerbotten	380 714	Bergby	Gävleborg	401 078
Boliden	Västerbotten	427 515	Bredbyn	Västernorrland	141 284
Ekshärad	Värmland	310 835	Bräcke	Jämtland	249 386
Funäsdalen	Jämtland	331 920	Fränsta	Västernorrland	182 385
Hede	Jämtland	347 062	Gäddede	Jämtland	579 607
Husum	Västernorrland	258 516	Hammerdal	Jämtland	381 197
Hörnefors	Västerbotten	314 006	Horndal	Dalarna	450 975
Jörn	Västerbotten	512 739	Hoting	Jämtland	382 264
Lammhult	Kronoberg	366 052	Krokom	Jämtland	77 946
Liden	Västernorrland	564 688	Lövånger	Västerbotten	426 794
Lit	Jämtland	355 560	Offerdal	Jämtland	459 700
Långshyttan	Dalarna	424 991	Rydaholm	Jönköping	399 838
Mörlunda	Kalmar	456 329	Råneå	Norrbottn	133 247
Ramsele	Västernorrland	356 151	Svärdsjö	Dalarna	150 954
Ryd	Kronoberg	346 749	Ydre	Östergötland	252 772
Skinnskatteberg	Västmanland	121 969	Älvdalen	Dalarna	45 845
Vikbolandet	Östergötland	131 571	Ödeshög	Östergötland	92 994
			Övertorneå	Norrbottn	45 709
Apoteksgruppen	Län	1 491 599	Kronans Apotek	Län	3 113 530
Lenhovda	Kronoberg	216 798	Arjeplog	Norrbottn	151 995
Lönsboda	Skåne	258 628	Burträsk	Västerbotten	220 834
Malå	Västerbotten	245 057	Dorotea	Västerbotten	401 029
Molkom	Värmland	360 599	Hedesunda	Gävleborg	473 219
Norsjö	Västerbotten	140 429	Likenäs	Värmland	351 064
Storfors	Värmland	211 453	Sorsele	Västerbotten	101 119
Åseda	Kronoberg	58 635	Sälen	Dalarna	205 538
			Tärnaby	Västerbotten	355 410
			Virserum	Kalmar	211 772
			Vittangi	Norrbottn	392 690
			Åsele	Västerbotten	248 860

Källa: TLV

Not. En redovisning per län finns på tlv.se, *Glesbygdsbidrag per ort och län 2023*

Det har skett en ökning i antalet ansökningar om glesbygdsbidrag efter 2020, då den övre gränsen för försäljning av receptförskrivna läkemedel höjdes till 15 miljoner kronor. För verksamhetsåret 2023 inkom ansökningar för 57 apotek, vilket är en ökning med 15 apotek sedan föregående år. Ökningen av antalet ansökningar förklaras också av att Apoteket sett över sin metod för fördelning av kostnader för centrala supportfunktioner och ansökt om bidrag för flera apotek än tidigare.

Tabell 4. Bidrag och antal ansökningar per år 2019–2023

År	Bidrag (kr)	Ansökningar	Varav bifall	Varav avslag
2019	9 450 088	34	31	3
2020	10 536 927	39	38	1
2021	12 385 856	45	44	1
2022	12 089 709	42	40	2
2023	16 250 169	57	55	2

Källa: TLV

3 Apotekens öppethållande minskar – lönsamhet och bemanning är de stora utmaningarna

---

För att ge apoteken större handlingsutrymme och för att fler apotek ska kunna få ta del av bidraget, sänktes kravet på genomsnittligt öppethållande från och med verksamhetsåret 2020 från 30 till 20 timmar per vecka för apotek som har en försäljning av receptförskrivna läkemedel som överstiger 3 miljoner kronor, respektive från 14 till 10 timmar per vecka för apotek med försäljning av receptförskrivna läkemedel som inte överstiger 3 miljoner kronor.

De apotek som omfattades av glesbygdsbidraget hade i genomsnitt öppet 33,4 timmar i veckan under 2023. Det kortaste öppethållandet var 20,7 timmar och det längsta 45,5 timmar. Apotekens öppethållande per vecka har minskat i genomsnitt på senare år. Det finns en samvariation mellan längre genomsnittliga öppettider och bättre ekonomiskt resultat efter bidrag. Ett bättre resultat är dock i sig inte tillräckligt för att påverka hur länge ett apotek har öppet. Möjligheten att bemanna apoteken spelar en stor roll, i synnerhet under sommaren.

Under senare år minskar de genomsnittliga öppettiderna successivt. TLV har inte någon exakt orsak men att begränsa öppettiderna kan vara ett sätt att hantera brist på personal. Alternativet skulle annars vara att apoteket stängs helt under vissa perioder, eller i värsta fall upphör verksamheten. Antalet apotek som får reducerat bidrag på grund av begränsat öppethållande ökar också mellan åren 2022 och 2023. Antalet ökar från nio till 13 apotek.

Apoteken som haft förändrade öppettider från 2021 och framåt presenteras nedan. Uppgifterna om öppethållande är utan hänsyn till perioder då apoteken hade begränsat öppethållande eller var helt stängda. Det förekommer även att apotek ändrar öppettiderna under året, vilket gör att jämförelser mellan åren i tabellen nedan bör göras med försiktighet. De apotek som omfattades av glesbygdsbidraget för verksamhetsåret 2023 men som inte är med i tabellen har haft oförändrat öppethållande 2021–2023. Redovisning sker även för verksamhetsåret 2024 som jämförelse, även om det 2024 års öppettider inte ingår i bedömningen om bidrag.

Tabell 5. Apotek med förändrat öppethållande 2021–2023, timmar för jämförelsevecka 48, exklusive nedlagda apotek eller apotek som upphört att ansöka om bidrag. Förändring mellan 2021 och 2023 redovisas i tabellen.

Tillståndshavare	Ort	2021	2023	Skillnad i öppettid mellan 2021 och 2023	2024
Apotek Hjärtat	Ankarsrum	31,0	25,0	-6,0	25,0
Kronans Apotek	Arjeplog	40,0	32,5	-7,5	32,5
Kronans Apotek	Burträsk	42,5	34,5	-8,0	37,5
Kronans Apotek	Dorotea	37,5	32,5	-5,0	32,5
Apotek Hjärtat	Funäsdalen	38,0	35,0	-3,0	35,0
Apoteket	Gäddede	40,0	29,0	-11,0	29,0
Kronans Apotek	Hedesunda	40,0	36,3	-3,8	25,0
Apotek Hjärtat	Jörn	32,5	24,0	-8,5	24,0
Apotek Hjärtat	Liden	20,3	13,5	-6,8	20,3
Kronans Apotek	Likenäs	35,0	30,0	-5,0	30,0
Apotek Hjärtat	Långshyttan	35,0	26,0	-9,0	26,0
Apoteksgruppen	Malå	45,5	40,5	-5,0	40,5
Apoteksgruppen	Molkom	37,5	34,0	-3,5	30,0
Apotek Hjärtat	Mörlunda	30,3	25,0	-5,3	25,0
Apoteket	Offerdal	40,0	35,0	-5,0	35,0
Apotek Hjärtat	Ryd	35,0	28,0	-7,0	28,0
Kronans Apotek	Sorsele	40,0	35,0	-5,0	35,0
Kronans Apotek	Sälen	37,5	40,0	2,5	36,3
Kronans Apotek	Tärnaby	32,0	28,0	-4,0	28,0
Kronans Apotek	Virserum	42,5	37,5	-5,0	37,5
Kronans Apotek	Vittangi	35,0	15,0	-20,0	5,0*

Källa: E-hälsomyndigheten från och med 2023, Information om öppettider 2021 är hämtade från respektive apotekskedjas webbsida: www.apoteket.se, www.apotekhjartat.se och www.kronansapotek.se. Uppgifterna stämmer inte alltid överens med faktiska öppettider och det kan till exempel bero på att apoteksaktören inte alltid hinner uppdatera publicerade öppettider.

*Apoteket i Vittangi hade begränsade öppettider för v. 48. Öppettider som anges på apotekets webbsida är 15 timmar per vecka.

4 Bidraget är ändamålsenligt och effektivt – men inte framtidssäkrat

---

Målet med det särskilda bidraget för öppenvårdsapoteksservice i glesbygd, som regeringen inrättade 2013, är att upprätthålla god läkemedelsförsörjning i hela landet. Det vill säga erbjuda apoteksservice i regioner där de affärsmässiga förutsättningarna att driva verksamhet är begränsade.

4.1 Flertalet glesbygdsapotek finns kvar, men risken för nedläggningar ökar

En majoritet av de apotek som ursprungligen uppfyllde kriterierna för att få bidrag finns kvar. Öppethållande minskar successivt över tid, även om nivån är acceptabel. Mot bakgrund av att antalet apotek som uppfyller kriterierna minskat ändrades kriterierna för att få bidrag från och med verksamhetsåret 2020 för att reducera risken att apotek läggs ner. Utan de ändringar som gjordes av kriterierna 2020 hade totalt 23 apotek inte varit aktuella för bidrag för verksamhetsåret 2023 baserat på omsättningskriteriet. Ytterligare 13 apotek hade ett genomsnittligt öppethållande under 30 timmar.

Antalet apotek som beviljats bidrag som reducerats, det vill säga en justering av bidragets storlek med hänsyn till apotekets resultat, har minskat från 58 till 5 procent mellan 2013 och 2023. Det innebär att glesbygdsapotekens ekonomiska förutsättningarna har blivit sämre över tid. Verksamhetsåret 2023 hade 28 apotek ett negativt resultat även efter bidrag. Det är nästan tre gånger fler apotek jämfört med året före då motsvarande uppgift var tio apotek.

TLV:s bedömning är att flera av dessa apotek hade riskerat att stängas om bidraget inte funnits eftersom de ekonomiska förutsättningarna då skulle ha varit sämre. Om de ekonomiska förutsättningarna inte förbättras ser TLV en ökad risk för nedläggningar framöver.

4.1.1 Ett fåtal glesbygdsapotek har stängt sedan bidraget infördes

Antal orter med apotek som uppfyller avståndskriteriet på minst 20 kilometer till närmsta apotek är i princip oförändrat sedan glesbygdsbidraget infördes. År 2013 uppfyllde apotek i 130 orter avståndskriteriet, vilket kan jämföras med apotek i 123 orter vid utgången av 2022. De apotek som lagts ner fanns i Lima, Marstrand, Unnaryd, Harads, Särna, Föllinge och Mariannelund.

Apoteket i Horndal fick glesbygdsbidraget för verksamhetsår 2023 men stängde i slutet av augusti 2024. Orsaken till stängningen är att det inte gått att rekrytera en

farmaceut till apoteket.⁹ En följd av att apoteket stängt är att 3 600 personer får i genomsnitt drygt 10 kilometer längre resväg. Det närmaste apoteket ligger i Avesta cirka 25 kilometer bort.

Orsaken till att glesbygdsapotek stänger kan vara flera. En orsak är att det inte går att bemanna apoteket med utbildad personal. Möjligheten att lösa rekryteringsfrågan genom glesbygdsbidraget bedömer TLV är mycket liten och ser av den anledningen ett behov av andra åtgärder för att apotek ska kunna hålla öppet.

4.2 Behovet av ekonomiskt stöd förväntas öka

Apoteksmarknadens totala försäljning 2023 uppgick till drygt 60 miljarder kronor, vilket markerar den starkaste tillväxten på flera år. Försäljningen av receptförskrivna humanläkemedel inom förmånerna ökade under samma period med närmare 11 procent till cirka 38 miljarder kronor. För att ett apotek ska kunna omfattas av glesbygdsbidraget får apotekens försäljning av receptförskrivna läkemedel vara som högst 15 miljoner kronor. Denna gräns höjdes från 10 miljoner kronor 2020. Om gränsen på 15 miljoner kronor bibehålls på samma nivå är det sannolikt att apotek som omfattas av glesbygdsbidraget idag inte kommer ha möjlighet att ta del av det framöver. Vidare har ökningen av försäljning av receptförskrivna läkemedel varit störst i det högsta prissegmentet, vilket ger en relativt mindre ersättning per krona till apoteken via handelsmarginalen än billigare receptförskrivna läkemedel.

Apotekens generella ekonomiska läge har försämrats de senaste åren, på grund av inflationen, försämrad kronkurs och ränteläget. Apoteken kan inte höja priserna på receptförskrivna läkemedel som ett svar på detta, eftersom priserna är reglerade. TLV genomförde höjningen av handelsmarginalen i mars respektive maj 2024. En första uppföljning visar att intäkterna bedöms öka med cirka 620 miljoner kronor per år, varav glesbygdsapoteken förväntas sammantaget få knappt fem miljoner kronor i ökade intäkter. Beräkningen är baserad på de apotek som fick bidrag för verksamhetsåret 2022, det vill säga 40.

Ökningen av handelsmarginalen är en kompensation för kostnadsökningar som redan påverkat apoteken, vilket också återspeglar sig i 2023 års utfall av glesbygdsbidraget, med ett totalt rörelseresultat som är betydligt lägre än tidigare år. TLV bedömer därmed att glesbygdsapoteken fortsatt kommer ha ett utmanade ekonomiskt läge och att glesbygdsbidraget är ett viktigt stöd för dessa verksamheter.

Utfallet de kommande åren påverkas av hur många apotek som ansöker och är berättigade till bidrag, men även av hur apotekens rörelseresultat utvecklas och vilka justeringar av modellen som kan bli aktuella. Prognosen för bidragsåret 2025, som avser verksamhetsåret 2024, uppgår till 18 miljoner kronor utifrån nuvarande regelverk. Bidrag kommer att betalas ut under andra kvartalet 2025, efter att TLV

---

⁹ Avesta tidning, Beskedet: Apoteket i Horndal stängs, 2024-07-03, www.avestatidning.com/2024-07-03/beskedet-apoteket-i-horndal-stangs/

prövat samtliga ansökningar. I det fall även andra grupper av apotek skulle bli aktuella för bidrag behöver prognosen justeras.